

สรุปสาระสำคัญ

ของการนำเสนอที่มา สภาพปัญหา และข้อเสนอเบื้องต้นของคณะอนุกรรมการฯ รวมทั้งประเด็นวิพากษ์ข้อเสนอของคณะอนุกรรมการฯ และผู้เข้าร่วมการสัมมนา ในโครงการสัมมนา เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย วันพุธ ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๐ เวลา ๘.๐๐-๑๔.๓๐ นาฬิกา ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ

ส่วนที่ ๑ การนำเสนอสภาพปัญหาและที่มาของปัญหา และข้อเสนอเบื้องต้นของคณะอนุกรรมการฯ โดยนางสาวนริศรา แดงไผ่ และ รศ. ดร. ปกป้อง ศรีสนิท

๑. สภาพปัญหาและที่มาของปัญหา

โดยที่มาตรา ๗๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย จึงมีคำสั่งที่ ๒/๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาตามกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อนำเสนอผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไปตามลำดับ โดยการศึกษาในเบื้องต้น พบว่า มีกฎหมายจำนวนมากที่กำหนดโทษทางอาญา และบุคคลทั่วไปมักจะไม่เข้าใจมาตรการในทางอาญาเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาท เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฟ้องร้องในคดีแพ่ง ประกอบกับมาตรการทางอาญาสามารถบังคับหรือยับยั้งมิให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมายที่ชัดเจนมากกว่ามาตรการอื่น ๆ แต่เมื่อมองในมุมของรัฐ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับบังคับโทษอาญาโดยภาครัฐนั้นมีต้นทุนในการดำเนินการที่สูงมาก โดยเฉพาะแล้วประมาณหนึ่งแสนบาทต่อคดี นอกจากนี้ การใช้โทษทางอาญาที่ไม่เหมาะสมยังทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น นักโทษล้นเรือนจำ ส่งผลให้การฟื้นฟูพฤติกรรมของนักโทษไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือมีผลทำให้บุคคลที่ถูกลงโทษมีประวัติอาชญากรติดตัวโดยไม่จำเป็น

๒. ข้อเสนอเบื้องต้นของคณะอนุกรรมการฯ

คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษาในเบื้องต้นมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อส่วนรวม

(๒) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล หรือมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

(๓) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกและเปรียบเทียบ ทำให้คดีอาญาระงับได้ โดยสภาพแล้วไม่ใช่ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง สมควรใช้โทษปรับทางปกครองแทน

อนึ่ง ในส่วนกฎหมายที่ไม่มีการบังคับใช้จริงหรือความผิดอาญาในความผิดต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเอกชนโดยแท้ที่ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

และไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวม อาจยกเลิกโทษอาญาและนำแนวคิดเรื่อง Punitive Damage หรือโทษทางปกครองมาใช้แทน

ส่วนที่ ๒ สรุปผลการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิฯ

๑. ความเห็นของศาสตราจารย์พิเศษ ดร. คณิต ฦ นคร

เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายของคณะอนุกรรมการฯ และใคร่ขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาของประเทศไทย ในปัจจุบันที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นั้น เพราะการศึกษากฎหมายอาญาในประเทศไทยเรายังมีการศึกษากันไม่ครบวงจร กล่าวคือ เราศึกษากันแต่กฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น แต่เรายังไม่มีการศึกษากฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์

ในปัจจุบันกฎหมายอาญาของเรามีมาตรการบังคับ ๒ ประการ คือ โทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย แต่เรายังไม่ได้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กันอย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญาสารบัญญัติของเรามีแต่การแก้ไขเป็นการเพิ่มโทษเท่านั้น แทบจะไม่มีมิติใหม่ในการแก้ไขเพิ่มเติมเลย และการแก้ไขเพิ่มเติมบางครั้งก็ขาดหลักเกณฑ์ เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการก่อการร้าย เป็นต้น

๒. ความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร. ประธาน วัฒนวานิชย์

เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายของคณะอนุกรรมการฯ โดยเสนอความเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

(๑) ตามหลักสากลการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญา มีข้อควรคำนึง เช่น ต้องเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและเป็นความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมหรือเป็นความผิดที่สังคมติเตียน เป็นต้น

(๒) การเพิ่มอัตราโทษให้หนักขึ้นเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถห้ามมิให้ประชาชนละเมิดกฎหมายได้ แต่การมีกฎหมายที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างดี

(๓) มีข้อควรคำนึงในการกำหนดโทษทางอาญา เช่น ไม่ควรใช้การกำหนดโทษทางอาญาเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้แค้น ไม่ควรกำหนดโทษทางอาญา หากผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษมีมากกว่าการกระทำความผิด ไม่ควรกำหนดโทษทางอาญากับการกระทำที่ประชาชนไม่เห็นด้วยหรือฝ่าฝืนต่อความรู้สึกของประชาชน ไม่ควรกำหนดโทษทางอาญาในความผิดที่ใช้บังคับไม่ได้หรือสามารถใช้มาตรการอย่างอื่นแทนการลงโทษทางอาญาได้ เป็นต้น

(๔) ผู้ร่างกฎหมายไม่ควรขยายขอบเขตของบทนิยามคำว่า “การกระทำที่ไร้ศีลธรรมหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย” ให้มีความหมายกว้างเกินไป เนื่องจากอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย

(๕) การกำหนดโทษต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมและความสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

(๖) การนำโทษทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญา จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแยกความผิดของโทษทางปกครองและโทษทางอาญาออกจากกันให้ชัดเจน และการกำหนดโทษทางอาญาควรจำกัดเฉพาะกรณีที่น่าเป็นห่วงยิ่งเท่านั้น

๓. ความเห็นของอาจารย์สมชาย จุฬินดี

เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายของคณะอนุกรรมการฯ โดยเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญาของประเทศไทย ไม่ได้เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้อย่างสูงแล้วก็ตาม แต่หากการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ไม่มีประสิทธิภาพ ก็อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ จึงมีข้อเสนอ ดังต่อไปนี้

- (๑) การใช้บังคับกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๒) การนำมาตราการอื่นมาใช้แทนโทษอาญา เช่น การใช้มาตรการทางปกครอง ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งแยกประเภทความผิดที่จะเป็นโทษทางอาญาหรือโทษทางปกครองให้ชัดเจน
- (๓) ความผิดที่มีโทษทางอาญาบางประเภทที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเฉพาะ อาจมีความซ้ำซ้อนกับความผิดที่กำหนดไว้แล้วในประมวลกฎหมายอาญา จึงจำเป็นต้องพิจารณาทบทวนถึงความจำเป็นและความซ้ำซ้อนของการกำหนดโทษอาญาในความผิดฐานนั้น ๆ ด้วย
- (๔) ในปัจจุบัน ศาลไทยได้มีการจัดทำคู่มือผู้พิพากษาเกี่ยวกับแนวทางการลงโทษในความผิดบางประเภท (Sentencing Guideline) เรียกว่า "ยี่ต็อก" ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดว่า คดีความผิดฐานใด จะลงโทษจำคุกกี่ปี ปรับกี่บาท จะรอลงโทษหรือไม่ เพื่อป้องกันมิให้ผู้พิพากษาทั้งหลาย ลงโทษจำเลยในอัตราโทษที่แตกต่างกัน สำหรับความผิดที่มีลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากผู้พิพากษา ผู้ตัดสินคดีเห็นควรที่จะลงโทษอาญาในอัตราโทษที่แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ ก็สามารถใช้ดุลยพินิจได้ตามความจำเป็นของแต่ละคดี โดยต้องมีการปรึกษาหารือกับหัวหน้าศาลหรือหัวหน้าคณะ ซึ่งคู่มือดังกล่าวของศาลนั้น ถือเป็นแบบอย่างของความพยายามที่จะกำหนดอัตราโทษให้สอดคล้องกัน

๔. ความเห็นของศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายของคณะอนุกรรมการฯ โดยเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า เกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาที่ใช้ตามหลักสากลอยู่ภายใต้หลักการ ดังนี้

- (๑) หลักความเสมอภาค กล่าวคือ การบังคับใช้โทษทางอาญาจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย
- (๒) ต้องคำนึงว่ามีมาตรการอย่างอื่นที่จะนำมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญาหรือไม่
- (๓) ควรกำหนดโทษทางอาญา เฉพาะการกระทำที่เป็นผลเสียหรือมีผลกระทบต่อสาธารณชนอย่างร้ายแรงหรือกรณีที่เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น
- (๔) การกำหนดโทษอาญาต้องพิจารณาถึงสภาพบังคับของกฎหมายด้วย กล่าวคือ หากการฝ่าฝืนกฎหมายทำให้ออกผลร้ายต่อสังคม จึงจำเป็นต้องกำหนดโทษอาญาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นไม่กระทำการนั้นอีกต่อไป
- (๕) ระวังโทษอาญาที่กำหนดต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด
- (๖) ในการทบทวนกฎหมายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ควรมีการกำหนดให้ทบทวนความผิดอาญาบางอย่างว่า มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโทษอาญาสำหรับความผิดนั้น ๆ หรือไม่ หรือควรยกเลิกโทษอาญาสำหรับ

ความผิดในบางประเภท เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดลหุโทษ ควรได้รับการทบทวนว่า การกำหนดโทษจำคุกสำหรับความผิดดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

๕. ความเห็นของ ดร. ศุภกิจ แยมประชา

เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายทั้งสามข้อ ของคณะอนุกรรมการฯ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักเกณฑ์ข้อหนึ่ง การพิจารณาความร้ายแรงของความผิดนอกเหนือจากหลักการทางวิชาการแล้ว ยังต้องคำนึงถึงสำนึกทางศีลธรรมของสมาชิกในสังคมในช่วงเวลานั้นๆ ประกอบด้วย เพราะประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอาญาขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของกฎหมายนั้นๆ กับสำนึกในทางศีลธรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งมีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

(๒) หลักเกณฑ์ข้อสอง เป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่สุดที่ต้องพิจารณาว่านอกจากการใช้มาตรการทางอาญาแล้ว ยังมีมาตรการทางเลือกอื่นในการควบคุมกำกับพฤติกรรมนั้นๆ ที่ไม่ต้องอาศัยกฎหมายหรือใช้มาตรการทางกฎหมายอื่นนอกจากกฎหมายอาญาได้หรือไม่ โดยเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า มาตรการที่จะทำให้บทบัญญัติของมาตรา ๗๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บรรลุผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยโดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับความร้ายแรงของการกระทำนั้นๆ ของบุคคลในสังคม ความมีอยู่ ตลอดจนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่อาจนำมาใช้ควบคุมกำกับพฤติกรรมนั้นๆ ได้ ตลอดจนผลกระทบของการออกกฎหมายต่อสังคม การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และการใช้ทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรม แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาได้อย่างไม่มีปัญหาด้านประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

(๓) หลักเกณฑ์ข้อสาม ควรนำไปใช้กับการออกกฎหมายใหม่เท่านั้น ส่วนการทบทวนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้วในปัจจุบัน ควรอาศัยหลักเกณฑ์ข้อหนึ่งและข้อสองเป็นหลักในการพิจารณา

๖. ความเห็นของรองเลขาธิการฯ (นายวรรณชัย ฯ)

ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) เป็นปัญหาที่มีอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในวงการกฎหมายระหว่างประเทศยังไม่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำได้เพียงการออกหลักเกณฑ์ในรูปแบบของหนังสือเวียนเพื่อวางแนวทางปฏิบัติเท่านั้น การที่ประเทศไทยได้นำเรื่องนี้มากำหนดไว้ในมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการสากล แต่การจะกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยละเอียดเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดในการกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายที่ครบถ้วนและสมบูรณ์

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาว่าโทษอาญาประเภทใดจะถือเป็นโทษอาญาร้ายแรงนั้น จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องพบว่า บางประเทศได้นำลักษณะการกระทำ ความผิดมาใช้เป็นดัชนีชี้วัดความร้ายแรง เพื่อนำคะแนนที่ได้มาประเมินและวิเคราะห์ โดยแบ่งลักษณะการกระทำผิดอาญาออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

(๑) การกระทำที่มีค่าคะแนนระดับสูง ได้แก่ การกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง ซึ่งจะมีการให้ค่าน้ำหนัก ๓ คะแนน

(๒) การกระทำที่มีค่าระดับรองลงมา ได้แก่ การกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลระดับกลาง ซึ่งจะมีการให้ค่าน้ำหนัก ๒ คะแนน

(๓) การกระทำที่มีลักษณะเป็นการละเมิดกฎระเบียบที่รัฐกำหนด แต่ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งจะมีการให้ค่าน้ำหนัก ๑ คะแนน

การใช้เกณฑ์ตามคะแนนที่ได้จากการชี้วัดดังกล่าวมีข้อดี คือ มีความชัดเจนและแน่นอน แต่มีข้อด้อย คือ การกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ได้มีการคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนและสภาพสังคมมากนัก

นอกจากนี้ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การกำหนดโทษอาญานั้น มีความสำคัญและเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อยู่ในกระบวนการร่างกฎหมายควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการกำหนดโทษทางอาญามีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

๗. ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา

๗.๑ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสงขลา ให้ความเห็นและข้อสังเกต ดังต่อไปนี้

(๑) การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก

(๒) ความหมายของคำว่า “การกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง” นั้น มีความหมายแคบเกินไป และเห็นว่าหากใช้ถ้อยคำดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายได้

(๓) การนำหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายตามที่คณะอนุกรรมการฯ เสนอ จะสามารถใช้บังคับให้เกิดผลในทางปฏิบัติและมีประสิทธิภาพหรือไม่

(๔) ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นอย่างมาก การใช้มาตรการทางอาญาลงโทษผู้กระทำความผิดอาจจะไม่มีประสิทธิภาพในการห้ามมิให้บุคคลละเมิดกฎหมายได้ดีเท่ากับการใช้มาตรการลงโทษทางสังคมอื่น

๗.๒ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ให้ความเห็น ดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดโทษอาญาต้องเป็นมาตรการที่มีผลเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำอีก

(๒) การกำหนดโทษอาญาต้องเป็นมาตรการในการคืนความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสม

(๓) ควรยกเลิกโทษจำคุกขั้นต่ำ เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี

(๔) การกำหนดโทษปรับ ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างอัตราโทษกับรายได้ของผู้กระทำความผิดด้วย

(๕) มีข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายลักษณะบังคับโทษ เพื่อให้โทษอาญามีอัตราโทษที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกัน

บทสรุปการสัมมนาโดยรวม
เรื่อง “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย”
วันพุธ ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ

๑. ความเห็นของวิทยากร

๑.๑ ความเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย

วิทยากรเห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ที่คณะอนุกรรมการดำเนินการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาตามกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเสนอ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมสรุปได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนของการกระทำความผิดกับประเภทของโทษที่จะได้รับ

(๒) การกำหนดโทษทางอาญาต้องเป็นกรณีที่น่ากลัวต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและมีผลกระทบต่อสังคม ซึ่งควรมีเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจน

(๓) ต้องคำนึงว่ามีมาตรการอื่นที่จะนำมาใช้แทนโทษอาญาได้หรือไม่ เช่น การใช้โทษปรับทางปกครอง หรือมาตรการปรับเชิงลงโทษ (Punitive Damage) หรืออาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริบทของกฎหมาย เช่น การลงโทษโดยสังคม

(๔) เกณฑ์การกำหนดโทษอาญาจะได้ผลและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลอย่างจริงจัง

๑.๒ ความเห็นในประเด็นอื่นเพิ่มเติม

(๑) ปัญหาเรื่องโทษทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันไม่ได้เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และยังขาดการศึกษาเรื่องการบังคับโทษอย่างเป็นระบบ

(๒) การแก้ไขปัญหาเรื่องโทษอาญาให้มีประสิทธิภาพ นอกจากมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องโทษให้มีความสอดคล้องกันแล้ว จำเป็นต้องมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมควบคู่กันไปด้วย

๒. ความเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนา

ความเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒ หน่วยงาน ได้แก่ ผู้แทนจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับข้อพิจารณาในการกำหนดโทษอาญาและการใช้บังคับกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายของคำว่า “การกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง” มีความหมายแคบเกินไป เพราะการใช้ถ้อยคำดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย

๒.๒ การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่มีประสิทธิภาพเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก

๒.๓ ควรยกเลิกโทษจำคุกขั้นต่ำ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี

๒.๔ ควรใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษทางอาญา เช่น มาตรการทางสังคม

